

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Predlog učnega načrta

(nelektorirano delovno gradivo)

Aktivno državljanstvo

Splošna in strokovna gimnazija

(35 ur)

November 2019

Komisija za pripravo predloga učnega načrta:

Predsednica: mag. Klavdija Šipuš, Zavod RS za šolstvo

Člani: dr. Andrej Adam, Gimnazija Ravne na Koroškem

Nina Arnuš, Gimnazija Novo Mesto

dr. Marinko Banjac, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

Jožica Gramc, Zavod RS za šolstvo

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo

dr. Damjan Mandelc, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Tanja Popit, Zavod RS za šolstvo

dr. Marjan Šimenc, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Filozofska fakulteta

Recenzenti:

mag. Alenka Hladnik, Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra Kamnik

dr. Mitja Sardoč, Pedagoški inštitut

dr. Marina Tavčar Krajnc, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta

KAZALO

1 OPREDELITEV AKTIVNEGA DRŽAVLJANSTVA	4
2 SPLOŠNI CILJI	5
3 CILJI IN VSEBINE	6
4 STANDARDI ZNANJA	11
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	12
6 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA	14
7 ZNANJA IZVAJALCEV	15

1 OPREDELITEV AKTIVNEGA DRŽAVLJANSTVA

Aktivno državljanstvo je obvezni vsebinski sklop gimnazijskih programov v okviru kategorije Druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela. Zasnovan je interdisciplinarno, v njem se prepletajo in povezujejo spoznanja različnih znanstvenih disciplin (sociologije, filozofije, politologije, zgodovine, geografije ipd.). Temeljni cilj je spodbujanje aktivnega, informiranega in odgovornega demokratičnega državljanstva.

Dijakinje in dijaki v okviru aktivnega državljanstva razvijajo sposobnost za razumevanje kompleksnosti osebnega in družbenega življenja ter povezanosti in nasprotij med individualnim in družbenim, lokalnim in globalnim. Dijaki pridobivajo in razvijajo znanja o človekovih pravicah, demokraciji in demokratični kulturi, vlogi medijev in civilne družbe, ustavni ureditvi in političnem sistemu Republike Slovenije, o evropskih integracijskih procesih in institucijah Evropske unije, mednarodnih organizacijah in globalnih izzivih človeštva. Pomemben poudarek je na kritičnem, sodelovalnem in dialoškem mišljenju, ki dijakom omogoča, da prisluhnejo drugemu in skupaj kritično premislijo svoja in družbena stališča, vrednote in načine ravnanj. Takšna zasnova vsebinskega sklopa dijakom omogoča priložnosti za sodelovanje in soodločanje v demokratičnih procesih v učnem procesu in izven njega.

Učni načrt za aktivno državljanstvo vsebuje štiri vsebinske podsklope (teme), ki se med seboj povezujejo in dopolnjujejo. Zasnovani so tako, da izhajajo iz dijaka - državljana, ki je posameznik, del skupnosti (oziroma družbe v ožjem pomenu), države in širšega sveta ter nakazujejo na štiri ravni državljanskega angažiranja: osebno, družbeno, državno in globalno. Splošni in operativni cilji s tem zasledujejo različne nivoje družbenega življenja dijaka: nivo avtonomije, sodelovanja, participacije in soodločanja. Celota dijaka spodbuja in mu omogoča, da razvija svoje državljanske spretnosti na več ravneh in tako postane informiran državljan, se pravi državljan, ki ima znanje, ki je potrebno za razumevanje procesov v družbi in politiki; državljan, ki sodeluje, se pravi državljan, ki ima spretnosti, ki so potrebne za sodelovanje pri urejanju zadev skupnega pomena; aktiven državljan, se pravi državljan, ki uporablja znanje in spretnosti, da lahko prispeva k spremembam v državi in širše.

2 SPLOŠNI CILJI

Poglavitni cilj aktivnega državljanstva je pridobivanje znanja, razvijanje spretnosti, stališč in vrednot, ki dijake usposabljaajo za informirano aktivno državljanstvo. Ta cilj je dodatno opredeljen s cilji v nadaljevanju.

Dijakinje in dijaki:

- se usposabljaajo za razumevanje delovanja družbe in demokratičnih procesov v njej,
- pridobivajo in nadgrajujejo znanje o delovanju demokratičnih/političnih institucij v Republiki Sloveniji, Evropski uniji in globaliziranem svetu,
- razvijajo sposobnost za kritično presojo lastnih in prepričanj drugih in za razmislek o lokalnih, nacionalnih, evropskih in globalnih problemih sodobnega sveta,
- razvijajo spretnosti poslušanja drugih, sporočanja svojih stališč in sodelovanja pri oblikovanju skupnih odločitev,
- razvijajo kritično razumevanje sodobnih medijev, oblikujejo stališča do priložnosti in omejitev medijskega poročanja,
- razvijajo motivacijo za spremljanje aktualnih družbenih in političnih dogodkov, za konstruktivno vključevanje v družbeno in politično življenje ter za delovanje za skupno dobro,
- razvijajo občutljivost za zaznavanje aktualnih problemov šole in okolja ter sposobnosti za njihovo reševanje in oblikovanje pobud v šolskem, lokalnem in širšem okolju tudi s pomočjo medvrstniškega in medgeneracijskega sodelovanja,
- razvijajo stališča, povezana s spoštovanjem posameznika in sprejemanjem različnosti, empatijo, premagovanjem predsodkov, strpnim sobivanjem, solidarnostjo, prostovoljstvom in medgeneracijskim sodelovanjem,
- se usposabljaajo za odgovorno delovanje za uresničevanje pravičnejšega in bolj solidarnega sveta, enakosti, zagotavljanja človekovih pravic, miru in trajnostnega razvoja.

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt je razdeljen na štiri vsebinske podsklope (teme). Cilji in vsebine se medsebojno prepletajo, dopolnjujejo in nadgrajujejo.

Učni načrt navaja delitev znanj na *obvezna* in *izbirna znanja*. Obvezna znanja so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo, in so namenjena vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. *Izbirna znanja* opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov. V poglavju Cilji in vsebine so:

- obvezna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *izbirna znanja pa v poševnem tisku.*

TEMA: Državljan - posameznik

Skupno življenje ljudi urejajo pravila, ki svobodo posameznika omejujejo, a tudi ščitijo. V sodobnih družbah se ta pravila vzpostavijo tako, da člani družbe sodelujejo pri njihovem oblikovanju, kar pomeni, da so oblikovana na demokratičen način. Demokracija, ki temelji na skupnem odločanju, predpostavlja avtonomne državljane, ki so sposobni samostojno razmišljati in presoјati. V tem procesu je ključnega pomena kritično mišljenje, poznavanje osnovnih pojmov, ki omogočajo misliti družbeni svet, in sposobnost sodelovanja v razpravi, v kateri posamezniki skupaj iščejo rešitve za vprašanja, ki zadevajo vse. Položaj posameznika v družbi določajo temeljne pravice, ki ga ščitijo tako pred drugimi posamezniki kot tudi pred posegi oblasti.

Dijakinje, dijaki:

Demokracija in avtonomni državljani

- razumejo potrebnost družbenih pravil (zakonov), ki omejujejo in omogočajo svobodo posameznika,
- raziskujejo večpomenskost pojma demokracija ter povezanost demokracije z avtonomijo posameznika,
- znajo uporabljati osnovne elemente kritičnega mišljenja in argumentacije ter prepoznajo osnovne logične napake pri sklepanju,
- *razumejo, kako prepričanja in vrednote vplivajo na (politične) odločitve ljudi,*
- raziskujejo odnos med demokracijo, družbeno pravičnostjo, svobodo in enakostjo,

Človekove pravice in sobivanje

- spoznavajo vrste (človekovih) pravic in razumejo kompleksen odnos med svobodo posameznika, človekovimi pravicami in oblastjo,
- razumejo povezavo med človekovimi pravicami in odgovornostmi,
- usposabljujejo se za sodelovanje v javni razpravi, za premislek in zagovor lastnih stališč, sprejemanje različnosti pogledov, poslušanje stališč drugih in skupno iskanje (kompromisne) rešitve,
- prepoznavajo, analizirajo in pokažejo na negativne posledice stereotipov, predsodkov, nestrpnosti, izključevanja in diskriminacije,
- *raziskujejo pomen različnih oblik pripadnosti za posameznika in skupnost: nacionalna, etnična, verska ..., patriotizem in kozmopolitizem.*

TEMA: Sodelovanje v skupnosti

Sodobne civilne družbe predpostavljajo aktivne državljane, ki so motivirani in zmožni najrazličnejših oblik družbenega udejstvovanja. Pri tem je ključnega pomena udejanjanje idej in pobud v različnih oblikah in okoliščinah, med drugim tudi v okviru civilne družbe. Ob tem mladi razvijajo občutljivost za zaznavanje aktualnih problemov šole in okolja kot tudi učinke na življenje v različnih skupnostih. Sodobni čas je prinesel številne spremembe na področju dela in zaposlovanja, ki zahteva od mladih angažiranost in vseživljenjsko učenje, obenem pa morajo biti pozorni na različne oblike izkoriščanj in se zavedati svojih pravic na trgu dela. Medijska pismenost pri mladih ni omejena zgolj na merljive spretnosti in zmožnosti, temveč jo moramo razumeti širše, kot angažiran odnos, ki je predpogoj družbene participacije in sodelovanja med ljudmi.

Dijakinje, dijaki:

Civilna družba

- spoznavajo strukturo civilne družbe in raziskujejo možnosti posameznikovega sodelovanja in vključevanja v različne oblike združevanja ter delovanja v skupno dobro,
- analizirajo vlogo in pomen civilno-družbenih, humanitarnih, solidarnostnih akcij in iniciativ v družbi,
- analizirajo vlogo medijev v sodobni družbi (oblikovanje javnega mnenja, nadzor oblasti, problem zasebnosti) in razumejo pomen verodostojnosti informacij,
- razumejo pomen svobode govora in možnosti njenih zlorab,

- *raziskujejo priložnosti in nevarnosti, povezane s svetovnim spletom in novimi komunikacijskimi tehnologijami,*

Delovanje in pomen gospodarskega sistema

- razumejo temeljna načela delovanja gospodarstva in kritično vrednotijo raznolike posledice sodobnega globalnega kapitalističnega gospodarstva,
- raziskujejo vzroke sprememb v gospodarstvu in učinke sprememb na posameznike in skupine/skupnosti (delavske pravice in institucije za njihovo varovanje),
- raziskujejo primere trajnostno naravnanih gospodarskih praks,
- analizirajo položaj mladih na trgu dela in njihove zaposlitvene možnosti (poti izobraževanja, poklicne izbire, nezaposlenost, prekarnost ...),
- *na primerih raziskujejo pomen digitalizacije za spremembe v družbi na različnih področjih (v gospodarstvu, na trgu dela, spremembe v odnosih in vrednotah).*

TEMA: Državljan Republike Slovenije

Sodobna država je ena temeljnih oblik urejanja družbenega in političnega življenja ljudi. Tudi državljanstvo kot status je v veliki meri, vendar ne izključno, vezano na državo in je torej slednja tista, ki podeljuje konkretne dolžnosti in pravice posameznicam in posameznikom. Država na ta način svoje državljanke štiti in varuje, obenem pa tudi določa ali predpisuje njihova ravnanja in delovanje. Države imajo lahko različne družbeno-politične ureditve, običajno določene prek ustave, pri čemer je v sodobnem svetu največ tistih, ki so urejene demokratično. To pomeni, da ima v določeni državi oblast v rokah ljudstvo, da je oblast pri svojem delovanju omejena in da lahko posameznice in posamezniki na različne načine sodelujejo pri vprašanjih, ki vpliva na njihova življenja.

Dijakinje, dijaki:

Država, demokracija in državljanstvo RS

- navedejo in razložijo različne pomene pojma politika in opišejo, kaj je politična socializacija,
- opredelijo pojem država, raziskujejo zgodovinske izvore moderne države in primerjajo demokratične ter nedemokratične ureditve,
- raziskujejo pojem demokracije in opredelijo značilnosti neposredne, predstavniške in liberalne demokracije,

- raziskujejo načine pridobitve državljanstva RS in opisujejo pravice in dolžnosti državljanov RS,
- kritično vrednotijo sodobne izzive in dileme demokratičnih ureditev, kot so negativne podobe politike, politična apatija, nižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice, e-volitve,

Ustava in politični sistem RS

- pojasnijo in utemeljijo, zakaj in kako Ustava Republike Slovenije kot najvišji pravni akt določa ureditev in delovanje naše države,
- opišejo in pojasnijo poglavja Ustave Republike Slovenije ter opredelijo pojma socialna in pravna država,
- razložijo delovanje političnega sistema Republike Slovenije, njegov vpliv na življenje njenih prebivalcev ter raziskujejo vlogo političnih strank v Sloveniji,
- *razložijo delovanje lokalne samouprave in primerjajo oblast na državni in lokalni ravni,*
- utemeljujejo pomen aktivnega državljanstva in s primeri ponazorijo, na kakšen način so lahko aktivni v družbi.

TEMA: Državljan Evropske unije in sveta

Tema naslavlja področja evropskih integracijskih procesov, globalizacijskih procesov in globalnih izzivov človeštva. Izpostavljene so ključni elementi, ki sodobnega posameznika in družbe umeščajo v širše politično, ekonomsko in kulturno okolje, začenši z razlogi za članstvo Slovenije v Evropski uniji, razlogi za evropsko povezovanje po drugi svetovni vojni in vplivi, ki jih ima članstvo v evropski povezavi. Zajame tudi področje procesov, ki se odvijajo na globalni ravni in ki vključujejo področja politike, ekonomije, kulture, varnosti, okolja, migracij in drugih področij, ki so neobhodna za formiranje aktivnega državljanja in državljanke, da zmoreta presojeti sodobne družbene izzive ter zastopati načela humanizma, demokracije in človekovih pravic.

Dijakinje, dijaki:

Evropska unija

- spoznavajo institucije EU in njihove ključne pristojnosti (Evropski parlament, Evropska komisija, Evropski Svet in Svet Evropske unije), primerjajo potek volitev v nacionalni in evropski parlament,

- analizirajo razloge za evropsko povezovanje ter njegove mejnike (Pogodbe EU),
- spoznavajo pomen članstva Slovenije v Evropski uniji, preiskujejo pravice, ki jih imajo kot evropski državljani in možnosti vplivanja na oblikovanje skupnih rešitev na ravni EU,
- *vrednotijo omejitve in dileme evropskega povezovanja,*

Svet in globalizacija

- razumejo pojem transnacionalnost in globalizacija ter vrednotijo mednacionalne odnose v globalni dobi,
- z različnih zornih kotov analizirajo in kritično presojujejo raznolike učinke in procese globalizacije ter vpliv na njihova življenja,
- prepoznavajo in vrednotijo posledice konfliktov in vojn v globaliziranem svetu ter razpravljajo o prizadevanjih za mir in preprečevanje konfliktov,
- *razpravljajo o dilemah medkulturnih odnosov,*
- *presojajo vzroke in posledice globalnih migracij,*
- *analizirajo pojem trajnostnega razvoja,*
- *raziskujejo in načrtujejo aktivnosti za varovanje človekovih pravic.*

4 STANDARDI ZNANJA

Dijakinja, dijak:

- opredeli različne razsežnosti demokracije,
- analizira pojem avtonomije ter pojasni razliko med avtonomijo in neodvisnostjo,
- uporablja osnovne elemente kritičnega mišljenja in argumentacije, prepozna osnovne napake pri sklepanju in oceni stopnjo zanesljivosti informacij, iz katerih izhaja v razmisleku,
- razpravlja o vprašanju, katera družbena ureditev je najbolj pravična,
- analizira pojem pravice in razloži povezavo med svobodo, človekovimi pravicami in odgovornostmi,
- analizira negativne posledice stereotipov, predsodkov in izključevanja,
- predstavi nekaj načinov (so)delovanja v skupnosti in ovrednoti njihov pomen,
- na osnovi izbranih kriterijev analizira izbrano medijsko vsebino in primerja poročanja v različnih medijih,
- razloži temeljna načela delovanja sodobnega gospodarstva in nekaj primerov, ko sodobno gospodarstvo na lokalni ravni deluje drugače kot na globalni,
- analizira, kako gospodarska kriza vpliva na poklicne izbire mladih in trg dela,
- razloži delovanje institucij za varovanje delavskih pravic,
- razloži različne pomene pojma politika in na primeru opiše politično socializacijo,
- predstavi razlike med nedemokratskimi in demokratičnimi ureditvami ter na primerih razloži značilnosti neposredne, predstavniške in liberalne demokracije,
- pojasni, kako se v Sloveniji uresničuje neposredna demokracija,
- razloži vlogo Ustave RS kot akta, s katerim država predpisuje družbeno in politično ureditev,
- smiselno uporabi člen Ustave RS iz izbranega poglavja in ga prepozna v praktični situaciji,
- predstavi delovanje političnega sistema RS na državni in občinski ravni ter na primeru pokaže njegov vpliv na življenje prebivalcev,
- pozna pojem državljanstva, navede načine pridobitve državljanstva RS in razloži, katere pravice in dolžnosti imajo državljani in tujci v RS,
- opiše svoje pravice in obveznosti, ki izhajajo iz državljanstva EU,
- navede dosežke evropskega integracijskega procesa in posledice članstva Slovenije v EU,
- razlikuje med aktivnostmi (mednarodnih organizacij, držav, NVO) za reševanje globalnih problemov,

- na konkretnih primerih pojasni izbrane globalne probleme in izzive človeštva, učinke globalizacije in njenih procesov na ljudi in okolje.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Dijaki pri aktivnem državljanstvu pridobivajo in razvijajo znanja, spretnosti in veščine za informirano in odgovorno demokratično državljanstvo. Cilji in vsebine se med seboj povezujejo, dopolnjujejo in nadgrajujejo, kar učitelju omogoča smiselno načrtovanje učnega procesa, pri čemer:

- učitelj lahko povezuje in hkrati obravnava ter uresničuje tudi cilje in vsebine iz različnih tematskih sklopov,
- je nujno poznavanje ciljev in vsebin učnih načrtov različnih predmetov, predvsem sociologije, filozofije, zgodovine, geografije in slovenščine. Pri teh predmetih dijaki pridobijo določena znanja, ki jih opredeljuje tudi učni načrt za aktivno državljanstvo, ki tako predstavlja stičišče ciljev in vsebin različnih predmetov,
- učitelji medpredmetno načrtujejo,
- je v ospredju zavedanje, da se v učnem procesu poudarja aktivno državljanstvo in skuša razvijati spretnosti, stališča in pripravljenosti za delovanje, ki so zanj potrebne.

Učitelj ima ključno vlogo pri načrtovanju dejavnosti, procesu učenja in poučevanja, usmerjanju in podpiranju dijakov. V središču učnega procesa je dijak, ki je aktiven (*pri uvajanju sprememb*) v družbeni skupnosti (v šoli, lokalnem okolju, državi in širšem svetu), zato naj bo učni proces osredotočen na dejavnosti dijakov in čim bolj povezan z njihovo življenjsko potjo. Osredotočen naj bo na družben, ekonomski, kulturni in politični kontekst, v katerem mladi živijo. Poučevanje naj tako izhaja iz aktualnih situacij, interesov in izkušenj dijakov. Učitelj naj učni proces načrtuje z metodami in oblikami dela, ki pri dijaku spodbujajo kritično mišljenje, na znanju utemeljeno in odgovorno ter ustvarjalno delovanje ter so povezane z dijakovim resničnim življenjem v družbeni in politični skupnosti. To dijaku omogoča, da vzpostavi povezave med njim samim in s širšim okoljem.

Učitelj naj v učnem procesu dijake vključuje v sooblikovanje namenov in kriterijev uspešnosti, ki izhajajo iz učnih ciljev in standardov znanja, zapisanih v učnem načrtu. Dijakom omogoča tudi načrtovanje osebnih ciljev učenja, s čimer zagotavlja individualizacijo, diferenciacijo in

personalizacijo učenja. Učitelj naj spodbuja podajanje kakovostnih povratnih informacij, ki so povezane z nameni učenja in kriteriji uspešnosti ter omogoča samovrednotenje (samorefleksijo) dejavnosti dijaka, kar prispeva k dijakovemu prevzemanju odgovornosti za delovanje in lastno učenje. Načrtuje naj na način, ki omogoča dijakovo aktivno vključenost v celotnem učnem procesu, s čimer spodbuja iniciativnost in podjetnost dijakov: od načrtovanja pa vse do izvedbe.

Učitelj naj uporablja različne metode poučevanja in učenja v šoli in izven nje: strategije za spodbujanje kritičnega mišljenja, problemsko učenje, učenje z delovanjem, vodeni razgovor, argumentirano razpravljanje, samostojno učenje, pisanje komentarjev, pobud ipd., simulacije, igro vlog in druge pedagoške metode. Poseben poudarek naj bo na strategijah, ki omogočajo kritično uporabo tradicionalnih in družbenih medijev, primerjavo, analizo in interpretacijo informacij ter uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije za namene državljanske participacije.

Učitelj naj spodbuja dijake k vključevanju v številne prakse skozi katere se razvijajo v aktivne državljane. Učni proces naj bi kot svoj bistveni sestavni del vključeval refleksijo njihove življenjske izkušnje. Mladim naj omogoči izkušnjo, da je demokracija ranljiv sistem, ki za svoj obstoj potrebuje nenehni angažma državljanov, ne le na volitvah, temveč tudi v obliki (so)delovanja v skupnosti – da torej demokracija ni stvar drugih, temveč nujno tudi njihova stvar. Zato je potrebno, da mladi poznajo in razumejo delovanje političnega sistema in razumejo izzive, s katerimi se sistem sooča.

Pri učnem procesu naj zato učitelj spodbuja sodelovalno delo dijakov. Oblike sodelovalnega učenja naj uvaja z namenom spodbujanja veščin sodelovanja, komuniciranja, kritičnega in argumentiranega izražanja ter sprejemanja stališč in konsenzov za dobrobit vseh. Učitelj naj vzpostavlja učno okolje zaupanja, solidarnosti in odprtosti za spoštovanje različnih mnenj, v katerem je dijakom omogočena spodbuda za iskanje in predlaganje skupnih rešitev. Učitelj omogoča vključevanje ter sodelovanje vsem dijakinjam in dijakom. Z dijaki odgovorno in strokovno razpravlja o kontroverznih temah ter spodbuja argumentirano razpravo o dogodkih v družbenem in političnem življenju. Pri tem predmet obravnave niso samo aktualni politični in družbeni dogodki, temveč tudi medijsko poročanje o njih, pa tudi mnenja, ki jih dijaki o njih slišijo od svojih vrstnikov.

Pri aktivnem državljanstvu gre za niz procesov v različnih okoljih. Dijaki svoje znanje in stališča o vlogi državljana in odnos do državljanstva pridobivajo v celoti interakcij, v katere so vključeni v

svojem življenju. Na stališča dijakov ne vpliva samo razred, temveč vsi šolski predmeti, šola kot skupnost, mediji, časopisi, vrstniki, družina, svetovni splet. Učitelj naj spodbuja tudi sodelovanje z različnimi institucijami in organizacijami ali posamezniki, ki delujejo v lokalnem in širšem okolju. Z uporabo takšnih oblik dela oblikuje spodbudno učno okolje, v katerem dijaki aktivno sodelujejo v družbenem življenju skupnosti in z lastno načrtovano in odgovorno aktivnostjo prispevajo tako k svojemu osebostnemu razvoju kot tudi razvoju demokratične skupnosti.

Pomembno se je tudi zavedati, da obstaja več odgovorov na vprašanje, kako naj deluje državljan. To je lahko državljan, ki spoštuje zakone, varuje okolje, sodeluje pri dobrodelnih akcijah. Aktivni državljan je lahko državljan, ki aktivno sodeluje v družbenem življenju na lokalni in državni ravni. Lahko pa je to državljan, ki poskuša družbo narediti pravičnejšo in si prizadeva za spremembe na sistemski ravni. Učni proces bi moral zato odražati vso to širino državljanskega angažmaja.

6 PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA

Preverjanje in ocenjevanje znanja je del učnega procesa, ki izhaja iz ciljev in standardov znanja. S preverjanjem znanja učitelj ugotavlja doseganje učnih ciljev, ki so skupaj s standardi znanja predmet ocenjevanja. Načini in oblike preverjanja in ocenjevanja znanja morajo biti usklajeni z načini poučevanja in učenja. Učitelj ocenjuje to, kar je dijak usvojil v procesu učenja. Učitelj mora dijakom pravočasno predstaviti oblike, načine in merila za ocenjevanje znanja. Znanje dijakov se ocenjuje opisno (opravil/ni opravil).

Učitelj preverja znanje dijakov in spremlja njihov napredek skozi celoten učni proces: med usvajanjem novih ciljev, po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem znanja. Najprej naj preveri predznanje in temu prilagodi nadaljnje korake z namenom podpiranja dijaka in ugotavljanja njegovega napredka. Učitelj dijaku nudi podporo pri načrtovanju učenja in pri samovrednotenju doseganja osebnih ciljev ter ciljev in standardov znanja.

Učitelj naj načrtuje takšno preverjanje in ocenjevanje znanja, ki dijaka spodbuja k aktivnemu vključevanju v družbeno življenje. Pomembno je, da imajo dijaki možnost pokazati svoje znanje, razumevanje in spretnosti na različne načine, npr. s simulacijami, z igro vlog, razpravo, načrtovanjem in izvajanjem intervjujev, akcijskim raziskovanjem, predstavitevami in komentarji

časopisnih člankov, načrtovanjem, realizacijo in refleksijo projektov, ki so lahko povezani z dejavnostmi v dobrobit skupnosti (npr. humanitarne dejavnosti, medgeneracijsko sodelovanje). Pri tem je dejavnosti dijakov potrebno zasnovati tako, da se jasno navezujejo na vsebine in cilje.

7 ZNANJA IZVAJALCEV

Aktivno državljanstvo lahko poučuje učitelj z znanji s področja visokošolskega izobraževanja sociologije, filozofije, zgodovine, geografije ali politologije.